

מסורת הש"ס

(א) וַיָּלֶךְ כְּשֶׁמֶעֲמָךְ יַעֲבֹדְךָ, (ב) וַיָּגֵד רִיזָּךְ וְרֹאשׁוֹ בְּרֹאךְ, (ג) [לעיל ד: ד' ושינן], (ד) וַיָּלֶךְ אַרְיֶשֶׁן פִּי חֻקֶּךָ דִּפְרֹסֶאֱלִי בְּלֹא שַׁטֵּר מ' שִׁטָּן, עֵרוֹךְ עֵרֶךְ אֲרִישֵׁן לֵא', (ס) וְלִקְמָן קִיט, קֶבֶד: קֶסֶה: בְּסִרְתוֹ נִלְאִי, (ז) בִּיקֵּן סָא, [פֶּסַח פִּיב מִיִּלָּן מִמְחֹת עֵל; (י) [לעיל ג: ע"ש] הֵגֵר רַב אֲסִי דִּיר יוֹמָן],

הגהות הב"ח

(א) רשב"ם ד"ה דינא וכו' בהגוזל בתרא אמר רבא מדע: (ב) ד"ה ולא היא לוי כל"ל וזמנית הסם נמחק: (ג) ד"ה הנחל בגזול נחל אסין: (ד) ד"ה והשגלית וכו' מקום שמי גשמים שוללין זש וכו' שמחלקת שלל לאפסיה:

מוסף רש"י

ואין הבכור נוטל בראוי. נכנסים שלל אם אכין מוחזק בשעת מיתתו אלל ראווי היו לישול לו גירוסה ונפלו הלו לאחר זמן, אין הבכור נוטל פי שנים כהן (בבברות גא). ואילו מפסיקין לפאה. להניח פאה מכל אחד ואחד (ב"ק אט). למת שמי פלות (מחות גא). הנחל. שדה מכאן ושדה מכאן ונמל עומק בלאמע חייב להניח פאה מכל אחד ואחד (ב"ק אט). והשולית. מקום שמי גשמים שוללים שם ואם יש שם וירעה מכאן ונמלן עתון פאה לכל אחד ואחד, דהיא שולית מפסקא להו (מחות גא).

מוסף תוספות

א. ח"ל הדינא יונה: ואינו דומה למי שיש עליו בע"ח וכו' לפי שהנכנס של לזה אלא שששוברדן לבע"ח, אבל מי שנחתיב לישלם טסקא אין לו כלום בקרקע עד שופיענה שוהי משפט המלך שוהר רשאי למכור כל הקרקע לכל מי שיצאה אצ"פ שאין הטסקא אלא דבר שוטט, ועוד שער"ח צריך תביעת ב"ד ושומא וחכיהו, והמלך אינו צריך לכל זה.

רבינו גרשום

בארישתא דפרסאי. דחוקה של פרסיים לא הוויא חוקה אא"כ החזיק ארבעין שנין: הני וזהרורי. בעלי נחלות: דבין ארעא לטסקא. שקנו שדה של אדם שנטילה ממנו מחמת שהבריך מט שלה: וזבניה וביני. משום דדינא דמלכותא דינא דאמר דמאן דיהיב טסקא ליכיל ארינא. אבל שדה של אדם שנטילה ממנו בשביל שלא נתן כרגא. מס גולגלותו אינן רשאין לקנות משום דכרגא אקרקף גברי מנח. כלומר ראש האיש עצמו משתעבד לכרגא ולא שדהו דלא היה להם ליטול שדהו בשביל מט הבכנא: אפי' שערי כדרא משעבד לכרגא. וכ"ש שדהו. ואפי' מכרו שדהו מפני הברחת כרגא הוויא מוכרה: א"כ בטלת ירושת בני הבכור. וא"כ הוא דול נכסין משעבדי לכרגא אפי' שערי כדרא א"כ כל זמן דלא יחיב כרגא אינן מוחזקין בכסיו בידו וא"כ לא יורשן מהן הבכור פי שנים משום

חוקת הבתים פרק שלישי בבא בתרא

יעבד לי מר כאידך דשמואל. כיון דשמואל סבירא לך ולא ליקני אלא ההוא פורתא דרפק. והא לא מצי למימר ליעבד לי מר כאידך דשמואל דאמר דינא דמלכותא דינא ולא ליקני אלא בשטר דכיון דמודי רב הונא דשמואל אמרה להיא דנכסי הגר הרי הן כמדבר על כרחך וקוק אתה לתוך דלא תקשי שמואל

דשמואל וכדפרישית לעיל: אין מויליין בו. כשמואל: וכן היו רבוסינו דיוא דמלכותא דינא. בהגוזל (א) קמא דו. כל זה שלח רב הונא בר אבין:

(ב"ק דף ק"ג:) אמר מדע דקטילו דקלי וגשרי גשרי ועבדינן עלייהו: דאריסא דפרסאי ארבעין שנין. חוקת פרסיים מ' שנים היא ע"י דינא דמלכותא דאע"ג דלא קני איניש אלא בשטר מיהו אם החזיק בה עכו"ם מ' שנים וצא ישראל וקנה ממנו הו קנין גמור ולא יוכל ישראל אחר לומר שלי היא שגולה עכו"ם ממני ואע"ג דאמרין (לעיל דף לה:) ישראל הצא מחמת העכו"ם הרי הוא כעכו"ם ואין לו חוקה אלא בההוא שטרע שמכרה ישראל לעכו"ם הלא יש לו חוקה. אי נמי אתא לאשמועינן דאע"ג דבשאר מקומות הויה חוקה לישראל גג' שנים בלאך פרס אינה חוקה בפחות ממ' שנים דדינא דמלכותא הוה שם כן: הני וזהורי. בעלי נחלות העשירים קונים מעבדי המלך שדות עניי העיר שאין יכולין ליתן הטסקא למלך והן פורעין את המס ומחזיקין בקרקעות בשביל

המס שכן דינא דמלכותא דמאן דיהיב טסקא ליכול ארעא כדאמר לעיל [ד:]: וצינייהו וציני. מה שקונין הקרקע מעבדי המלך בשביל המס שנותנים מכרן קיים דדינא דמלכותא דינא ואם יחזרו בעלים ראשונים או יתעשרו וילמרו להחזיר המס להני וזהורי לא יוכלו לערער על הפרס. וכלל דצינייהו וזהורי. על שם נחלה שקרו וזהרא לקמן בפרק המוכר את הבית (דף סא:) ואי א"ל וזהרא אפילו בוסתא

והדסי. ויחל תלת מיני קיימתא דינא ובאריסא דפרסאי והני וזהרורי שחלוין צדינא דמלכותא דינא הרי תלת: והני מילי. דצינייהו וציני אי זצין לטסקא בשביל מס הקרקע שלא נתנו הבעלים: אצל לנרגא. בשביל כסף גולגלתא שלא פרעו מכרו להם עבדי המלך קרקעותיו של זה לא הוו וציני דאין זה דינא דמלכותא לגבות הקרקע בשביל מס הראש כי אם בשביל מס הקרקע: אקרקפתא דגברא מנח. או יתפסוהו עד שיתן מאליו או יכרה מן העיר. והך מלתא גמרא קאמר ליה: אפי' שערי כדרא. שכבר נחלשו מן הקרקע ומונחין כדדו וכל שכן קרקע עממה ולא שגא זצין ארעא לטסקא או לכרגא וצינייהו וציני דהכי הו דינא דמלכותא: שערי כדרא. כלומר כל מטלטלין שיש לו בעולם משועבדין למלך בשביל מס ראשו והיכא דלא פרע נתחייב כל אשר לו ומי שיקנה מעבדי המלך צין קרקעות צין מטלטלין וצינייהו וציני: אם כן. דאפילו שערי כדרא לכרגא היכי יתקיים הכתוב דכתיב (דברים כא) בכל אשר ימצא לו הרי צאותה המלכות צטלת ירושת בנו הככור דכל ממון האז אם מת ולא פרע עדיין כרגא דשנה זו הוה ליה ממוןו ראווי דאינו מוחזק בו כלל כי אם המלך דשעבדו המלך עדיף משאר שעבדין וכגדיו דמי. ומיהו לאו אתקפתא מעלייתא היא דאיכא למימר אין הכי נמי תצטל ותצטל לשם ובשאר מקומות יתקיים דשצביה לקרא דאיהו דחיק ומוקי אנפשיה: אי הכי אפי' טסקא נמי. רב אשי הוא דקפרין עליה דלמימר הכי דכיון דקשא ליה לאמימר הכי אפילו כי אמרינן ארעא לטסקא אשעתבדא לדברי הכל א"כ צטלת בקרקעות ירושת בנו הככור: אלא מאי אים לך למימר. היכי דמי דלא תצטל כגון דיהיב טסקא של אותה שנה בתחלת השנה ומיה דעד סוף השנה אינה משועבדת למלך עד והוה ליה מוחזק ויטול בה ככור פי שנים ה"ג וכו': ולא היא

(ט) הפס. לית הלכתא כרב הונא ברביה דרב יהושע דלא משתעבדי לא קרקעות ולא מטלטלין לכרגא ואי זצון לכרגא לא הוו וצינייהו וציני דכרגא אקרקפתא דגברא מנח ואינהו ספרי דרעא דאמרי הלכתא כרב הונא לאוקומי מלתייהו צעו לקיים מעשיהם ושטרות שכתבו על מכירת קרקעות שנמכרו לכרגא וצאו לומר דמשתעבדי לכרגא כדי שיהו המכירות והשטרות קיימין ומיהו שלא דקין נכתבו השטרות ונמכרו הקרקעות והדרי וציני: פרדפס. אדם צטל ממלכסה וממלדו ארץ ואין עוסק צישובו של עולם כלל: מפשיע מסא. הוא חייב צעול הקהל ואף על פי שהוא אינו עושה ריוח צעיר: והני מילי. דמסייע ליתן צמס הקהל: כגון דאזילאפיה מסא. עבדי המלך היו תובעים לו לצדו והם הציילוהו והקלו צמשאן צטענותם שאמרו עליו שאין לו ממון וממוך כך תכרזה מס שלהן והכביד עולן יותר כגון שהמלך רגיל ליקח מכולן מס קצוב לשנה וצאו לתצוע לכל אחד כפי אומד דעתם עד שיעלה גיצויים לחשבון מס הקצוב והיו שואלין לזה יותר מדאי והם הפזוהו ופטרוהו ומה שפחתו מזה יגצו מן השאר: אצל אנדיסקי. ממונין של מלך הרגילין לגבות מכל בית ובית מכל איש ואיש עד שיעלה החשבון למס הקצוב ושכחוהו לזה או לא רצו לשאול לו כלום בשביל שהוא אדם צטל וסבדין היו שאין לו ממון וגבו כל המס מכל השאר אף על פי שהכביד עליהם המס כדי שיהיה לו לזה ליתן פטור דסייעתא דשמיא הוא שמחלו לו: המצר והפחצ בו. צ' שדות של גר ומצר אחד ציניין החזיק צאחת מנהן לא קנה את חצירתה אלא האי דלחזיק ציה לצדו קנה כדאמר רבי יוסי צר חוינא לעיל צשמעתמא". והוא הדין אם אין שם מצר אצל יש חצב נטוע צינתיס מפסיק: חמצ. הוא אילן או עצב צבו תיחס יהושע את ארץ ישראל [לקמן נז.] לפי שזירד ויונק כנגדו ואינו יונק לא מכאן ולא מכאן כדאמר (צ"ה ה:) חצובא מנקטע רגליהו דרשעים שמשגיגין גבול רעייהו וזה אינו משיג גבול אחר: אצל לענין פאה או עומאס לא. הוי הפסק לחשבן צ' שדות אלא יייח פאה אחת על שניהם הואיל וסמוכין זה לזה דמן המורה אין מצר מפליג קרקע המחזרת לחייבה שמי פאות. ומיהו לגצי חוקה די לנו אם יקנה צמכוש אחד שדה אחת דהא אפילו בשדה אחת איכא למ"ד לא קנה אלא מקום מכוש [ולעיל מד.] וכל שכן צשתי שדות לדברי הכל דלא קנה אלא מה שהחזיק וסבצא בעלמא הוא דחוקה מעלייתא צעינן שיחזיק צכל השדות: פאה ועומאס. לקמיה מפרש מאי נפקא מיניה צין שדה אחת לשתיס: אפי' לפאה ולעומאס. דמאי שגא מחוקה: פאה מאי היא. לגצי מאי מהני הפסק: דסנן. דהפסק מחייב להניח פאה צכל אחת: הנחל (א) כנחל איתן אשר לא יעבד צו ולא ירע [דברים כא] קרקע קשה מלא צרורות ואצנים שאין ראוי לזריעה: והשוליים. קצותא מי גשמים. צבונסם לאן לדיר (צ"ק דף סא.) מאי שולית אמר רב יהודה אמר שמואל מקום (י) ששוללין מי גשמים שם רב צביא א"ר יוחנן אמת המים המחלקת שלל לאפסיה:

מפסיקין לפאה (א) ולשרד' דצריך להניח שתי פאות דכשתי שדות דמי: שולית. כעין אמת המים ומקום שמי גשמים שוללין שם:

אם בן בשלח ירושת בנו. דבשלמא מכל אדם שיש עליו כתובת

אשה ובעל חוצ אף על פי שנכסים משועבדין להן מ"מ אין ירושת צנו הככור צטילה משום דמלוה ואשה מחסרי גוציינא ואריכי אדרכתא ואכרזתא ושומא אצל למס המלך אפילו קרקע שזה אלף וזו

משועבדת לדבר מועט והקרקעות עיקר הן של המלך וכבר הוא מוחזק ולא מחסרי^א גוציינא. ר"י ור"ת: אנדייסקי. פי' כותבי שטרות המלך דדיסקא הוא

שטר כדאמר בהגוזל בתרא (צ"ק דף ק"ג:) האי מאן דנקיט דיסקא מצ"ד הגדול וצפרק השולח (גיטין דף נז.) מעיקרא צמאי אפסינהו דדיסקי: דרך

הני תלת מילי אישתעי לי עוקבן בר נחמיה ריש גלותא משמיה דשמואל אדינא דמלכותא דינא ^אואריסותא דפרסאי עד מ' שנין איהני וזהרורי דובין ארעא לטסקא וציניהו וציני וה"מ לטסקא יאבל לכרגא לא מ"ט כרגא אקרקף דגברי מנח רב הונא בריה דרב יהושע אמר אפילו שערי כדרא משתעבדי לכרגא אמר רב אשי אמר לי הונא בר נתן קשי בה אמימר יא"ב בטלת ירושת בנו הבכור דהוה ליה ראוי ^אואין הבכור נוטל בראוי בבמוחזק א"ל אי הכי אפילו טסקא נמי אלא מה אית לך למימר דיהיב טסקא ומיה הכא נמי דיהיב כרגא ומיה אמר רב אשי אמר לי הונא בר נתן שאילתיניהו לספרי דרבא ואמרו לי הלכתא כרב הונא בריה דרב יהושע ולא היא התם לאוקומי מילתיה הוא דאמר ואמר רב אשי יפרדכת מסייע מתא וה"מ דאצילתיה מתא יאבל אנדיסקי סיעתא דשמיא היא אמר רב אסי א"ר יוחנן והמצר והחצב מפסיקין בנכסי הגר יאבל לענין פאה וטומאה לא כי אתא רבין אמר רבי יוחנן אפילו לפאה וטומאה פאה מאי היא דתנן ^אואלו מפסיקין לפאה הנחל והשוליות ודרך

המס שכן דינא דמלכותא דמאן דיהיב טסקא ליכול ארעא כדאמר לעיל [ד:]: וצינייהו וציני. מה שקונין הקרקע מעבדי המלך בשביל המס שנותנים מכרן קיים דדינא דמלכותא דינא ואם יחזרו בעלים ראשונים או יתעשרו וילמרו להחזיר המס להני וזהורי לא יוכלו לערער על הפרס. וכלל דצינייהו וזהורי. על שם נחלה שקרו וזהרא לקמן בפרק המוכר את הבית (דף סא:) ואי א"ל וזהרא אפילו בוסתא ויהדסי. ויחל תלת מיני קיימתא דינא ובאריסא דפרסאי והני וזהרורי שחלוין צדינא דמלכותא דינא הרי תלת: והני מילי. דצינייהו וציני אי זצין לטסקא בשביל מס הקרקע שלא נתנו הבעלים: אצל לנרגא. בשביל כסף גולגלתא שלא פרעו מכרו להם עבדי המלך קרקעותיו של זה לא הוו וציני דאין זה דינא דמלכותא לגבות הקרקע בשביל מס הראש כי אם בשביל מס הקרקע: אקרקפתא דגברא מנח. או יתפסוהו עד שיתן מאליו או יכרה מן העיר. והך מלתא גמרא קאמר ליה: אפי' שערי כדרא. שכבר נחלשו מן הקרקע ומונחין כדדו וכל שכן קרקע עממה ולא שגא זצין ארעא לטסקא או לכרגא וצינייהו וציני דהכי הו דינא דמלכותא: שערי כדרא. כלומר כל מטלטלין שיש לו בעולם משועבדין למלך בשביל מס ראשו והיכא דלא פרע נתחייב כל אשר לו ומי שיקנה מעבדי המלך צין קרקעות צין מטלטלין וצינייהו וציני: אם כן. דאפילו שערי כדרא לכרגא היכי יתקיים הכתוב דכתיב (דברים כא) בכל אשר ימצא לו הרי צאותה המלכות צטלת ירושת בנו הככור דכל ממון האז אם מת ולא פרע עדיין כרגא דשנה זו הוה ליה ממוןו ראווי דאינו מוחזק בו כלל כי אם המלך דשעבדו המלך עדיף משאר שעבדין וכגדיו דמי. ומיהו לאו אתקפתא מעלייתא היא דאיכא למימר אין הכי נמי תצטל ותצטל לשם ובשאר מקומות יתקיים דשצביה לקרא דאיהו דחיק ומוקי אנפשיה: אי הכי אפי' טסקא נמי. רב אשי הוא דקפרין עליה דלמימר הכי דכיון דקשא ליה לאמימר הכי אפילו כי אמרינן ארעא לטסקא אשעתבדא לדברי הכל א"כ צטלת בקרקעות ירושת בנו הככור: אלא מאי אים לך למימר. היכי דמי דלא תצטל כגון דיהיב טסקא של אותה שנה בתחלת השנה ומיה דעד סוף השנה אינה משועבדת למלך עד והוה ליה מוחזק ויטול בה ככור פי שנים ה"ג וכו': ולא היא

(ט) הפס. לית הלכתא כרב הונא ברביה דרב יהושע דלא משתעבדי לא קרקעות ולא מטלטלין לכרגא ואי זצון לכרגא לא הוו וצינייהו וציני דכרגא אקרקפתא דגברא מנח ואינהו ספרי דרעא דאמרי הלכתא כרב הונא לאוקומי מלתייהו צעו לקיים מעשיהם ושטרות שכתבו על מכירת קרקעות שנמכרו לכרגא וצאו לומר דמשתעבדי לכרגא כדי שיהו המכירות והשטרות קיימין ומיהו שלא דקין נכתבו השטרות ונמכרו הקרקעות והדרי וציני: פרדפס. אדם צטל ממלכסה וממלדו ארץ ואין עוסק צישובו של עולם כלל: מפשיע מסא. הוא חייב צעול הקהל ואף על פי שהוא אינו עושה ריוח צעיר: והני מילי. דמסייע ליתן צמס הקהל: כגון דאזילאפיה מסא. עבדי המלך היו תובעים לו לצדו והם הציילוהו והקלו צמשאן צטענותם שאמרו עליו שאין לו ממון וממוך כך תכרזה מס שלהן והכביד עולן יותר כגון שהמלך רגיל ליקח מכולן מס קצוב לשנה וצאו לתצוע לכל אחד כפי אומד דעתם עד שיעלה גיצויים לחשבון מס הקצוב והיו שואלין לזה יותר מדאי והם הפזוהו ופטרוהו ומה שפחתו מזה יגצו מן השאר: אצל אנדיסקי. ממונין של מלך הרגילין לגבות מכל בית ובית מכל איש ואיש עד שיעלה החשבון למס הקצוב ושכחוהו לזה או לא רצו לשאול לו כלום בשביל שהוא אדם צטל וסבדין היו שאין לו ממון וגבו כל המס מכל השאר אף על פי שהכביד עליהם המס כדי שיהיה לו לזה ליתן פטור דסייעתא דשמיא הוא שמחלו לו: המצר והפחצ בו. צ' שדות של גר ומצר אחד ציניין החזיק צאחת מנהן לא קנה את חצירתה אלא האי דלחזיק ציה לצדו קנה כדאמר רבי יוסי צר חוינא לעיל צשמעתמא". והוא הדין אם אין שם מצר אצל יש חצב נטוע צינתיס מפסיק: חמצ. הוא אילן או עצב צבו תיחס יהושע את ארץ ישראל [לקמן נז.] לפי שזירד ויונק כנגדו ואינו יונק לא מכאן ולא מכאן כדאמר (צ"ה ה:) חצובא מנקטע רגליהו דרשעים שמשגיגין גבול רעייהו וזה אינו משיג גבול אחר: אצל לענין פאה או עומאס לא. הוי הפסק לחשבן צ' שדות אלא יייח פאה אחת על שניהם הואיל וסמוכין זה לזה דמן המורה אין מצר מפליג קרקע המחזרת לחייבה שמי פאות. ומיהו לגצי חוקה די לנו אם יקנה צמכוש אחד שדה אחת דהא אפילו בשדה אחת איכא למ"ד לא קנה אלא מקום מכוש [ולעיל מד.] וכל שכן צשתי שדות לדברי הכל דלא קנה אלא מה שהחזיק וסבצא בעלמא הוא דחוקה מעלייתא צעינן שיחזיק צכל השדות: פאה ועומאס. לקמיה מפרש מאי נפקא מיניה צין שדה אחת לשתיס: אפי' לפאה ולעומאס. דמאי שגא מחוקה: פאה מאי היא. לגצי מאי מהני הפסק: דסנן. דהפסק מחייב להניח פאה צכל אחת: הנחל (א) כנחל איתן אשר לא יעבד צו ולא ירע [דברים כא] קרקע קשה מלא צרורות ואצנים שאין ראוי לזריעה: והשוליים. קצותא מי גשמים. צבונסם לאן לדיר (צ"ק דף סא.) מאי שולית אמר רב יהודה אמר שמואל מקום (י) ששוללין מי גשמים שם רב צביא א"ר יוחנן אמת המים המחלקת שלל לאפסיה:

מפסיקין לפאה (א) ולשרד' דצריך להניח שתי פאות דכשתי שדות דמי: שולית. כעין אמת המים ומקום שמי גשמים שוללין שם:

נה.

עין משפט

נר מצוה

רבוה א ב מ"י פ"ח מהל' גולה הל' יד סמנ עשין עב טו"ש"ע ח"מ סי' שפט סעיף ט: רבו ג טו"ש"ע ח"מ סי' רעת סעיף י צנח"ה: רבו ד ה טו"ש"ע ח"מ סי' קסג סעיף ו וע"ש כל דני המסס: רבו ו מ"י פ"א מהל' זמיה ומתנה הל' י סמנ עשין פב טו"ש"ע ח"מ סי' ערה סעיף ד: רבם ז ח מ"י פ"ג מהל' ממתות ענייס הלאה צ ג:

רבינו גרשום (המשך)

אינה מוחזקת הקרקע בידו א"כ אין הבכור נוטל פי שנים בה: אלא דיהיב טסקא ומיה בו ביום. בההוא זימא מצו שקיל פי שנים דממהרה שעתא דיהיב טסקא וכרגא הוחזקי בידו: ואמרו לי הלכתא כרב הונא בריה דרב יהושע. דאמר אפי' שערי כדרא משעבד לכרגא: ולא היא. אין הלכה כרב הונא בריה דרב יהושע. והאי דקאמרי ספרי דהכל' כותיה לאוקמי אמרו הוא דבעי. כלומר להחזיק דבריהו לפי שהן רגילין לכתוב שטרי מכירה לאותן הלווקחין מן המוכסין דגבוו ארעא לכרגא ומש"ה אמרו הלכת כותיה כדי לקיים שטרי תביכתן להרבות שכרן ולעולם לאמרי איך הלכה כרב הונא: דרבת מסייעא מתא. הונא בטל ליתת ליה שדות לעסוק בהן ואין מתעסק בשום דבר אלא בבטלותן היינו פורדתי מסייעא מתא. שצריך לו לאותו פורכת ליתן חלקו בעל בני העיר לשעבדו שר העיר: וה"מ. דצריך ליתן חלק: דאצילתיה מתא. שהעלוהו בני העיר בבריהם מיד השר שאמרו לשר אין לזה כלום ליתן לך ושפע לזן והניחו על פיהן ויציל על פיהן. חייב לסייע: אבל אנדיסקי. היינו שר העיר מצצמו מן לו לאותו פורכת שאמר איני חושש ליתק מזה כלום סייעתא דשמיא הוא דרחמי עליה בן צירך ליתן עמאם לסייעם: המצר. זהו חריץ או גדר העשוי סביב השדה להיכריא בין שדות אחרות: ואין נטיין שרשוי לכאן ולכאן אלא במקום שנוטעין אותו יורדין עד התחום ומש"ה נוטעין אותן על הגבולין בין שדה לחבריתה לפסק. ומש"ה אמרי מפסיקין בנכסי הגר [שאם ה"ן] באחת משדות הגר מופסקת בין כל אחת במצר או בחוצב לא קנה אלא עד מקום המצר או עד מקום החצב: אבל לפאה ולטומאה לא. אין מפסיקין. כיצד לפאה שאם היה מצר או חצב בשדה אינו מפסיק שיהא צריך להניח שתי פאות משום אותו הפסק אלא יקצור כל השדה ויניח פאה אחת על כולו ולטומאה נמי אינו הפסק. כיצד כדמפרש לקמן הלכה אן מוצב להלן ואמר איני יודע אם נכנסתי למקום הטומאה מעבר למצר או לחצב אמרי' ודפיקן טמא דלא הוי הפסק לטומאה האי מצר וחצב: אפי' לפאה ולטומאה. הוי הפסק האי מצר וחצב כדתנן אלו

(א) נחלה דל"ל לשני שדות.